

өзекті мәселелер туралы болып отыр. ЖІӨ құрылымындағы шағын және орта бизнестің үлесі де осы қатардан табылады. «Цифрлық Қазақстан» жобасын іске асыру нәтижесінде 2021 жылы Интернетті пайдаланушылардың үлесі 81%-ға жетті.

Халықтың цифрлық сауаттылық деңгейі 2021 жылы 81,5%-ға дейін көтерілді. Мемлекеттік қызметтердің жалпы көлемінде электронды түрде алынған мемлекеттік қызметтердің үлесі 80% құрады.

Бір ғана көлік және логистиканы цифрландыру транзиттік жүк тасымалдау көлемін ұлғайтып, процеске қатысушылардың барлығына қызмет көрсету сапасын арттырады. Сапалы көлік-логистикалық инфрақұрылым аумақтың байланысын арттыру және жүктерді межелі жерге жеткізу бойынша үстеме шығындарды азайту арқылы экономиканың дамуына қуатты серпін бермек.[4] Ал мемлекетіміз үшін маңызды болып табылатын ауыл шаруашылығын цифрландыру өнім сапасын жақсартуға, оның көлемін арттыруға және өндіріс процесіне адамның қатысуын азайтуға мүмкіндік береді. IT-технологиялардың арқасында мемлекет мал шаруашылығында асыл тұқымды есепке алу жүйесін, ветеринариялық тәуекелдерді талдауды, сондай-ақ табиғи ресурстардың жай-күйін автоматты түрде бақылауды енгізуге мүмкіндік алады. Цифрлық экономика екі маңызды парадигмаға – ақпараттық және желілік технологияларға бағытталған. Электрондық деректер цифрландырудың негізгі стратегиялық ресурсы болып табылады. Ақпаратты пайдалану үшін заманауи құралдары әзірленуде, соның ішінде бизнес үлгілері. Цифрлық экономиканың мәні мен маңызы қатысушылар арасында үлкен көлемдегі электронды ақпарат алмасу механизмін жеделдетуде, күнделікті процестерді жеңілдетуде.[5]

Қорытындылай келе, ХХІ ғасырда экономика салаларын цифрландыру еліміздің тұрақты дамуының басты алғышартына айналды. Нәтижесі Қазақстанның техникалық әрі технологиялық жетілуін, экономикалық өсуіне әкелері сөзсіз. Ұлттық экономика салаларын цифрландыру ісін жетілдіру, жасалып жатқан жұмыстар легін тоқтатпай дамыту экономикалық әлеуетіміздің жоғарылап, әлемнің дамыған елдерімен тығыз қарым-қатынас орнатуға ықпал ететіндігіне сенімім мол.

Әдебиеттер тізімі

1. «Қазақстанның цифрлық экономикасының дамуы» Карипов Б.Н.
2. Мемлекеттік бағдарлама «Цифрлық Қазақстан» [Электронды ресурс]. – <https://primeminister.kz/kz/documents/gosprograms/cifrovoy-kazakhstan-2015>.
3. «Цифрлық экономика – адамзаттың жарқын болашағы ма әлде валюталық көпіршік пе?» Катасонов В. - 2017
4. «Цифрлық Қазақстан» мемлекеттік бағдарламасын жүзеге асыру негізінде ел экономикасын технологиялық жаңғырту" Баймұхамедов М.Ф., Баймұхамедов Г.С., Аймурзинов М.С. - 2019.
5. «Қазақстан Республикасындағы кәсіпкерлікті дамыту аясындағы цифрлық экономиканың қазіргі жағдайы» Сапаралиева Қ.С. - 2021.

Государственное регулирование малого и среднего бизнеса в Казахстане в условиях кризиса

А.Б. Токсамбаева¹, А.С. Чуканова², А.К. Жумабаев³

¹м.э.н., ст. преподаватель кафедры менеджмента

²студентка 1-го года обучения по специальности «Менеджмент»

³студент 1-го года обучения по специальности

«Государственное и местное управление»

¹Chukanova_aalina@mail.ru, ²zhumabaev-alen@mail.ru

Аннотация: в статье раскрыта сущность развития малого и среднего бизнеса в Республике Казахстан, понятийный аппарат его значение для экономики страны. Обозначена роль субъектов малого и среднего предпринимательства в отраслях экономики, необходимость государственной их поддержки, а также перспективы роста малого и среднего бизнеса в республике. Определены проблемы МСП с учетом развития кризисных явлений как в стране, так и в мире.

Ключевые слова: малый и средний бизнес, государственная программа, кризис, пандемия, предпринимательство, государственное регулирование.

В данный момент в Казахстане на слуху понятие «малый» и «средний» бизнес. Что же это такое и каковы проблемы и возможности данных понятий?

Малые и средние предприятия можно видеть буквально повсюду. Это могут быть всевозможные закусочные, репетиторство, мастерские по ремонту чего либо, парикмахерские, салоны красоты, небольшие пекарни, фитнес-клубы, всевозможные спортивные центры, и многое другое

МСБ - также является опорой экономического развития абсолютно любого государства. Именно от этого зависят многие решения проблем. В первую очередь, решается проблема занятости большинства населения, формирование конкурентоспособности и наполнения внутреннего рынка всевозможными товарами.

Так, на сегодняшний день в Республике Казахстан зафиксировано около 1,5 миллионов субъектов МСП. Мировая практика всех государств убедительно свидетельствует, что во всех странах с развитой рыночной экономикой МСП оказывает довольно серьезное влияние на развитие решение социальных проблем, увеличение численности занятости работников, а также развитие народного хозяйства.

По численности рабочей силы, объёму производимых и реализуемых товаров, выполняемых работ и услуг субъекты МСП в отдельных областях играют основную роль. Поэтому, проблема государственной поддержки МСП на данный момент является более приоритетной и актуальной.

МСП играет большую роль в процессе формирования стабильной рыночной структуры, а также развития экономического сектора. Оно выполняет ряд таких важнейших социально-экономических задач, как создание рабочих мест, уменьшение рабочей силы и повышение конкурентоспособности.

К малому бизнесу также можно отнести индивидуальных предпринимателей, которые создают предпринимательскую деятельность, не имея никакого образования юридического лица, потребительские кооперативы, акционерные общества, общества с ограниченной ответственностью и фермерские хозяйства.

К малым предприятиям относят те, в которых трудоустроены от 16 до 100 человек. А средним же можно посчитать коммерческие предприятия, на которых трудоустроены от 100 до 200 человек. У такого рода деятельности есть как положительные и отрицательные стороны. Взлеты и падения.

Сначала, рассмотрим перспективы роста малого и среднего бизнеса в РК.

Общая численность занятых в МСП в 2021 году выросла на 10,6% и достигла 3,5 млн человек. Также, динамика развития МСП в РК с 2015 по 2021 годы показывает отличные результаты. Малое и среднее предпринимательство в ВВП выросла на 7,9% и достигла 34,7%. Выпуск товаров и услуг вырос приблизительно в два раза и достигает около 29,7 трлн тенге.

Но все же, при этом футуристичная модель роста государства требует координальных перемен для обеспечения устойчивости долгосрочного экономического роста страны. В РК, как известно, функционирует такая организация как «Атамекен». Одна из основных задач ее задач – помощь в интересах и прав предпринимателей и бизнеса, обеспечение довольно

широкого охвата и внимания большую часть всех предпринимателей в процесс формирования законодательных и иных нормативных правил работы бизнеса.

«Атамекен» — это некоммерческая организация, которая зародилась для усовершенствования переговорной силы бизнеса с Правительством РК и государственными органами. Предприниматели должны представлять свои интересы в сфере малого, среднего и крупного бизнеса, при этом, охватывая своей деятельностью все сферы предпринимательства, к примеру, внутреннюю и внешнюю торговлю.

Основные функции данной организации:

- привлечение инвестиций;
- участие в государственных программах;
- поддержка интересов и задач предпринимателей.

Таким образом, следует отметить проблемы МСП в Казахстане. Все мы понимаем, что карантин в РК во время коронавируса невообразимо задел малый и средний бизнес. А именно, проблемы постигли сферу обслуживания – турагентов, парикмахеров, мастеров маникюра, сотрудников ивент-агентств. А также, пострадали и рестораны, кинотеатры, театры и многие другие. Людям элементарно не хватало денег на питание, в супермаркетах покупали только все самое нужное: крупы, сахар, соль, молоко, хлеб и тд. Стремительно начала угасать и покупательская способность всего населения.

Так, по данным Бюро национальной статистики в Казахстане, согласно итогам 1 полугодия 2021-2022 года за двадцать пять лет значительно упало потребление домашних хозяйств. При этом расходы на конечное потребление за январь-июнь 2022 года упали на 8,3%.

Но, Правительство РК выделило около 300 миллиардов тенге, а это 713 миллионов долларов на помощь местному бизнесу. Помимо того, меры помощи малых и средних предприятий включали: гарантии кредита, прямые поступления наличных, финансовую поддержку предприятий, не желающих увольнять сотрудников, тренинг по переходу в онлайн-режим. Огромное влияние пандемии ощутили предприятия из строительного и производственного секторов, 30% из которых отметили, что нашли новые возможности для развития и роста в 2020 году.

Учитывая государственную поддержку для субъектов МСП, следует отметить, что они не были готовы к переходу в онлайн-режим в такой срочности. Так, половина, а это 50% всех опрошенных предприятий и предпринимателей Казахстана использовали большинство традиционных методов продаж, а фермеры признались, что и не планировали пользоваться сайтами и онлайн-продажами. Казахстанские малые и средние предприятия (торговля, сельское хозяйство, производство, и сервис) также отметили, что нахождение новых рынков и покупателей (29%), а также увеличение онлайн-продаж (23%) помогли им справиться с негативными последствиями коронавируса. 50% также отметили, что им пришлось прибегнуть к внешней помощи, из этого числа в зависимости от величины предприятия, 22% обратились к родным и близким за поддержкой, только 17% - к нашему государству. При этом из них господдержку получили лишь 31% опрошенных предприятий. В целом большая часть малых и средних предприятий Казахстана не получала какой-либо внешней поддержки во время пандемии.

В целом, можно сказать, что Казахстан имеет множество перспектив и проблем в малом и среднем бизнесе. Но, с каждым годом проблем становится меньше, а возможностей и перспектив больше. Государство всеми силами пытается поддержать как и начинающих бизнесменов, так и предпринимателей с большим опытом.

Список литературы

1. Кошанов А.К., Жатканбаев Е.Б., Рамазанов А.А. и др., Малое предпринимательство: теория, мировой опыт и Казахстан / Под ред. Е.Б. Жатканбаева. -КазНУ им. аль-Фараби, 2009. – 188 с.

2. Послание Главы государства К.К. Токаева народу Казахстана. Справедливое государство. Единая нация. Благополучное общество. 01.09.2022г.

3. <https://primeminister.kz/ru/news/obshchee-kolichestvo-deystvuyushchih-msp-dostiglo-14-mln-subektov-t-zhaksylykov-1934142>

Қазақстан Республикасында цифрлық экономиканың жағдайы

Б.С. Тусупбаева¹, Э.Т. Салхимбаева², С.М.Муратова³

¹Менеджмент кафедрасының аға оқытушысы, э.ғ.м

^{2,3}«Мемлекеттік және жергілікті басқару» мамандығы бойынша 4 курс студенттері,
darinaika167@mail.ru, elmira.s.090@icloud.com, saltanat.muratova.01@bk.ru

^{1,2,3} академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті, Қарағанды қ.

Түйіндеме: Цифрлық экономика тұжырымдамасы 20 ғасырдың соңғы он жылдығын да пайда болды. Цифрлық технологиялардың таралуы көптеген мемлекеттердің тарихының, қоғамының және экономикасының дамуының басым бағыттарын алдын-ала анықтайды. Сонымен бірге ақпараттық-коммуникациялық кеңістікте жаһандық төңкеріс орындалуда. Жылдам цифрландыру адам өмірінің барлық салаларына әсеретті. Бұл оның мемлекетке саяси, мәдени, экономикалық, қаржылық, әлеуметтік салаларда да әсер еткенін білдіреді.

Кілт сөздер: Цифрлық экономика, инновация, цифрландыру парадигмасы, ақпараттық кеңістік, цифрлық кеңістік, қаржы.

Дүниежүзілік экономикалық форумның (ДЭФ) мәліметтері бойынша, цифрлық экономика қоғамның барлық аспектілеріне, соның ішінде адамдардың бір-бірімен қарым-қатынасына, экономикаға, жақсы жұмысқа тұру үшін қажетті дағдыларға және тіпті саяси шешімдер қабылдау процесіне енеді.

Дүниежүзілік банк сарапшылары: «Цифрлық экономика – нақты уақыттағы деректер алмасуға негізделген жеделдетілген экономикалық дамудың жаңа парадигмасы», - дейді. Еуропалық Одақ цифрлық экономика «әлемдегі инновациялардың, бәсекеге қабілеттіліктің және өсудің ең маңызды драйвері» екенін мойындайды. Оңтүстік-Шығыс Азия елдерінің қауымдастығы инновациялық, әлеуметтік бағдарланған және инклюзивті қауымдастықты дамыту үшін қауіпсіз, тұрақты және трансформацияланатын цифрлық экономиканы жақтайды. ЛатынАмерикасы мен Кариб бассейні үшін Экономикалық Комиссия сонымен қатар аймақта әділ және экологиялық тұрақты түрде аймақтық цифрлық нарықтың дамуына ықпал етеді. Оны құру азаматтар мен бизнестің «байланыстылығының» дамуына және өсуіне ықпал етеді, сондай-ақтауарлар мен қызметтерді онлайн алмасуды жеңілдетеді деп күтілуде.

Цифрлық экономикадағы жаһандық үрдістердің динамикасын түсіну негізінде Еуразиялық экономикалық комиссия Еуразиялық экономикалық одақтың цифрлық кеңістігін цифрлық процестерді, цифрлық өзара әрекетте су құралдарын, ақпаратты біріктіретін кеңістік ретінде анықтауды ұсынды. ЕАЭО цифрлық технологиялар экономиканың барлық секторлары мен әлеуметтік салаға түбегейлі әсер ететін тарихи эволюцияның қарсаңын да тұр деп болжауға болады, бірақ бұл жерде уақытты жоғалтпау маңызды. Сонда жетістік көрсеткіші цифрлық трансформация үдерісі нәтижесінде экономикалық өсудің жоғары қарқынына, жаһандық бәсекеге қабілеттілік пен әлеуметтік әл-ауқаттың жоғары деңгейіне қолжеткізуге болады. Сонымен қатар цифрландыруды енгізуге байланысты өсіп келе жатқан тәуекелдерді ескере отырып, киберқауіпсіздік және дербес деректердің қауіпсіздігі, сондай-ақ деректерді оқшаулау тақырыптары ЕАЭО елдері үшін ең өзекті болып отыр. Тіпті адами капиталды дамытуға ерекше көңіл бөлген жөн екендігін баса назар аударыпайтқан.[1]